

แนวทางการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่*

Guidelines for Improving the Sustainable Business According to Sufficiency Economy Philosophy of SMEs in Lampang Lumphun and Chiang Mai

ดร.พรชนก ทองลาด¹ ดร.ไพฑูรย์ อินตะชนัน²
บัณชิต บุชบา³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมาย 2 ประการคือ 1) การตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ 2) ศึกษาปัจจัยเชิงเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ประกอบการในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ จำนวน 376 ราย รูปแบบโมเดลสมการโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 6 ตัว และตัวแปรประจักษ์ 13 ตัว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-Square เท่ากับ 1851.69, ค่า P-Value 0.0240 ที่องศาอิสระเท่ากับ 950, ค่า RMSEA เท่ากับ 0.0346, ค่า χ^2/df เท่ากับ 1.95, ค่า GFI เท่ากับ 0.94, และค่า AGFI เท่ากับ 0.92

2. ปัจจัยเชิงเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ คุณธรรม (ประกอบด้วย ความอดทนและความซื่อสัตย์) รองลงมาคือความรู้ (ประกอบด้วย ความรอบรู้ทางธุรกิจและเข้าใจความเป็นจริงทางธุรกิจ) นอกจากนี้ทั้งคุณธรรม และความรู้ ล้วนมีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืน โดยส่งผ่านความมีเหตุมีผล พอประมาณ และภูมิคุ้มกัน

คำสำคัญ : โมเดลสมการโครงสร้าง, ความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The purposes of this research were 1) to verify the validity of the structural equation model of developing business to be sustainable according to Philosophy of Sufficiency Economy, and 2) to study the causal factors of developing business to be sustainable according to Philosophy of Sufficiency

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

*งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนในการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ประจำปี 2557

Economy by using quantitative research. The sample group was 376 entrepreneurs in Lampang, Lamphun and Chiang Mai. The developed structural equation model consists of six latent variables and thirteen observed variables. The data were analyzed by statistical package.

The results of this research were concluded as follow:

1. The validity of the structural equation model of developing business to be sustainable according to Philosophy of Sufficiency Economy is consistent with empirical data Chi-Square equal to 1851.69, the P-Value 0.0240 on degrees freedom equal to 950, ค่า RMSEA values equal to 0.0346, the value χ^2/df was 1.95, the GFI was 0.94, and the AGFI was 0.92

2. The causal factors of developing business to be sustainable according to Philosophy of Sufficiency Economy revealed that factors affecting the most was moral (comprising patience and honesty), followed by knowledge (comprising business knowledge and understanding of business reality). Moreover, both moral and knowledge are influenced indirectly affecting business development to be sustainable by though rationality, modesty and immunity.

Keywords: Structural equation model , Sustainable according to Philosophy of Sufficiency Economy.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาวะเศรษฐกิจโลกได้เข้าสู่ภาวะวิกฤตที่ทวีความรุนแรงมากที่สุดในรอบศตวรรษ เริ่มจากวิกฤตการณ์สถาบันการเงินในประเทศสหรัฐอเมริกาเมื่อเดือนกันยายน 2554 ส่งผลเชื่อมโยงถึงระบบการเงินของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ความเสียหายต่อระบบการเงินอย่างรุนแรงได้ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอีกหลายประเทศแถบยุโรปเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจถดถอย หลายอุตสาหกรรมในประเทศที่พัฒนาแล้วกำลังประสบปัญหาทางการเงินถึงขั้นปิดโรงงานหลายแห่ง และได้ปลดคนงานออกเป็นจำนวนหลายล้านคน ส่วนเศรษฐกิจไทยก็ได้รับผลกระทบจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลกเร็วกว่าที่คาดไว้ จากประเด็นดังกล่าวทำให้ประเทศไทยต้องพิจารณาทบทวนทั้งในประเด็นการลงทุน การใช้จ่ายเกินตัวของภาคประชาชนที่ก่อให้เกิดหนี้สินที่ไม่สามารถชำระคืนได้ หรือความละโมภของภาคธุรกิจที่แสวงหากำไรสูงสุดต้องการรายได้อย่างไม่พอประมาณและไม่สมเหตุสมผลก่อให้เกิดการล่มสลายของกิจการ ขาดการวางแผนอนาคตที่ดีของธุรกิจซึ่งเป็นต้นเหตุให้ ภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจอ่อนแอ ความรู้รอบทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนว่าเป็นไปได้เฉพาะเกษตรกรตามชนบทเป็นต้น ประเด็นดังกล่าวข้างต้นมีความเกี่ยวข้องกับความ

รู้รอบ คุณธรรม ความมีเหตุมีผล ความพอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกันในทางธุรกิจ ซึ่งก็คือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั่นเอง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงต้องการค้นหาคำตอบว่าตัวแบบ (model) ที่เหมาะสมของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไร โดยเน้นการตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้าง จากผู้ประกอบการในเขตจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นเมืองอุตสาหกรรมเขตรามิก มากที่สุดในประเทศไทย จังหวัดลำพูน เป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมในภาคเหนือ และจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญในภาคเหนือและมีจำนวนผู้ประกอบการมากที่สุดในภาคเหนือ ซึ่งเป็นกลุ่มพื้นที่ที่มีโอกาสทางธุรกิจมาก แต่ก็มีกระแสการแข่งขันสูงในกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่และนอกพื้นที่ รวมถึงกระแสของธุรกิจขนาดใหญ่ (modern trade) จึงเป็นปัจจัยที่ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีความตื่นตัวที่จะพัฒนาขีดความสามารถ รวมถึงปรับรูปแบบการพัฒนาธุรกิจให้เข้ากับกระแสการแข่งขัน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2552 : 7-6) ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นการตรวจสอบกรอบทฤษฎีของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นการทำทนายที่สำคัญยิ่งในภาคธุรกิจที่เน้นบริโภคนิยมและการแสวงหากำไรสูงสุด แต่กลายเป็นการ

แปรเปลี่ยนกำไรสูงสุดมาเป็นการมองกว้าง คิดไกล คิดให้รอบด้าน เนื่องจากทุกการตัดสินใจล้วนเกี่ยวโยงสัมพันธ์กัน การค้นหาคำตอบในครั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการริเริ่มตรวจสอบเชิงทฤษฎีเพื่ออธิบายรูปแบบความสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อนำไปสู่แนวทางการเสนอแนะการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. การตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปัจจัยเชิงเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้คือ

1. การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (World Summit, 2005) โดยเน้นเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยมิติภายในและภายนอก (European Commission on CSR, 2002)
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข คือ ด้านความรู้ คุณธรรม และ 3 ห่วง คือ ความมีเหตุมีผล พอประมาณ และการมีภูมิคุ้มกัน (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550)

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งเป็นนิติบุคคลในรูปแบบของบริษัทจำกัดและห้างหุ้นส่วนจำกัด ในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ จำนวน 18,372 ราย (ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ณ วันที่ 1 กรกฎาคม 2557) โดยมีระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี คือตั้งแต่ พ.ศ. 2556 ถึง พ.ศ. 2557

การประมวลแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้เป็นการประมวลเอกสารเพื่อกำหนดตัวแปร นิยามปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน : ตัวแปร ความหมาย และการวัด

ผู้ประกอบการธุรกิจ เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน บนฐานของการมองกว้าง คิดไกล มองงานให้ครบวงจรและทุกมิติ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีวิชาการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน เพื่อตอบโจทย์วิกฤตเศรษฐกิจที่ไม่สมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาสาเหตุของการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนอาจมีหลายชื่อที่เป้าหมายใกล้เคียงกัน เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจหรือ ซีเอสอาร์ (corporate social responsibility : CSR) จริยธรรมทางธุรกิจของบริษัท บริษัทภิบาล การกำกับดูแลกิจการที่ดี (good governance) เศรษฐกิจสีเขียว (green economy) ธุรกิจที่มีจิตสำนึกอย่างใหม่ หรือมี คำศัพท์อื่น ๆ เช่น business for social responsibility ; corporate responsibility; corporate citizenship; responsible business sustainable ; responsible business or corporate social performance เป็นต้น

การพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน หมายถึง การประสานประโยชน์เข้าด้วยกันระหว่างการพัฒนาธุรกิจกับการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและเกิดศักยภาพเพื่อความเจริญงอกงามทางธุรกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาศัยการปรับประยุกต์ของคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือ World Commission on Environment and Development ในรายงาน Our Common Future 1987 หรือ Brundtland Report โดยมี 3 องค์ประกอบคือ ด้านเศรษฐกิจ : ความสามารถในการทำกำไร ด้านสังคม : องค์กรแห่งความสุข และด้านสิ่งแวดล้อม : ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งมีนิยามปฏิบัติการและวิธีการวัดทั้ง 3 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ : ความสามารถในการทำกำไร หมายถึง การมีกำไรที่มั่นคง มีเสถียรภาพ กระตุ้นการประหยัดเพื่อลดค่าใช้จ่ายขององค์กร มีความสามารถในการ

สร้างตราสินค้าเพื่อเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด มีความเข้าใจ และ เข้าถึงลูกค้า

2. ด้านสังคม : องค์กรแห่งความเอื้ออาทร หมายถึง ระดับความเป็นจริงในการใส่ใจสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน การตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อผู้เกี่ยวข้องทางธุรกิจ เน้นความจริงใจ โปร่งใสในการทำงาน เป็นองค์กรแห่งความสุข

3. ด้านสิ่งแวดล้อม : ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง ระดับความเป็นจริงของการเป็นองค์กรที่มีชื่อเสียงด้านรักษาสิ่งแวดล้อม การเป็นองค์กรที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ที่เน้นการรักษาสิ่งแวดล้อม

โดยแบบวัดทั้ง 3 องค์ประกอบนี้รวม 11 ข้อ ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 หน่วย โดยมีความเลือกตอบได้แก่ จริงที่สุด จริง ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย ผู้ที่ได้คะแนนมากจะเป็นผู้มีองค์กรที่พัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนมาก ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น การใส่ใจสุขภาพและความปลอดภัยของพนักงาน มีความเข้าใจและเข้าถึงลูกค้า เป็นองค์กรแห่งความสุข เป็นต้น

สาเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืน

การศึกษาสาเหตุต่าง ๆ ของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนมีพื้นฐานมาจากการรอบทฤษฎี ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยเชิงเหตุด้านการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในส่วนนี้ได้ประมวลเอกสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน ดังนี้

ความรู้กับการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน

ความรู้ (knowledge) หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 232) ซึ่งอมรวิชัย นาคทรพร (2551 : 27) ถือเป็นตัวบ่งชี้เศรษฐกิจพอเพียงในมิติสังคม ส่วนคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) ถือเป็นเงื่อนไขความรู้ หมายถึง เครื่องอาศัยของการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้ คือความรู้ลึกในงานที่ทำและความรู้กว้างในสภาวะแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงาน 2) ความระลึกรู้หรือสติ คือ

การยังคิดพิจารณาและรู้ทันสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่จะกระทำการใด ๆ และความรู้ชัด หรือปัญญา คือการเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกระจ่างชัด ถูกต้องตามเหตุตามผล และความจริง

นอกจากนี้ยังพบว่า “...ความรู้นั้นสำคัญยิ่งใหญ่ เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาด สามารถและความเจริญก้าวหน้า มนุษย์จึงได้ศึกษากันอย่างไม่รู้จบสิ้น แต่เมื่อวิเคราะห์จากการเรียน ความรู้แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าใดนัก แต่ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้ การศึกษาหาความรู้จึงสำคัญตรงที่ว่าต้องศึกษาเพื่อให้เกิด “ความฉลาดรู้” คือรู้แล้ว สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ๆ โดยไม่เป็นพิษ เป็นโทษ การศึกษาเพื่อความฉลาดรู้มีข้อปฏิบัติที่นำมาจะยึดเป็นหลักอย่างน้อยสองประการ ประการแรก เมื่อศึกษาสิ่งใด เรื่องใดให้รู้จริงควรจะศึกษาให้ตลอด ครบถ้วนทุกแง่มุม ไม่ใช่เรียนรู้แต่เพียงบางส่วนบางตอน หรือเพ่งเล็งเฉพาะแต่เพียงบางแง่มุม อีกประการหนึ่งซึ่งจะต้องปฏิบัติประกอบพร้อมกันไปด้วยเสมอ คือต้องพิจารณาศึกษาเรื่องนั้น ๆ ด้วยความคิด จิตใจที่ตั้งมั่นเป็นปกติและเที่ยงตรง เป็นกลาง ไม่ยอมให้รู้เห็นและเข้าใจตามอำนาจความเห็นยวนาของอคติ ไม่ว่าจะเป็นอคติฝ่ายชอบหรือฝ่ายชัง มิฉะนั้นความรู้ที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นความรู้แท้ หากแต่เป็นความรู้ที่ถูกอำพรางไว้ หรือที่ตลาดเคลื่อนวิปริตไปต่าง ๆ จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์จริง ๆ โดยปราศจากโทษไม่ได้...” (พระบรมราชาวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สอนอัมพร วันจันทร์ที่ 22 มิถุนายน 2524) ผลการวิจัยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าความรู้ ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (ทรงสิริวิชิรานนท์, 2554 หน้า 46) หรือด้านการวัดและประเมินผล ด้านค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ด้านเทคโนโลยีและระบบงาน และด้านภาวะผู้นำในองค์กร (วีรพร วงษ์พานิช, 2555 : 273) ด้านการบริหารการเงินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (พรชนก ทองลาด, 2553) เป็นต้น ดังนั้น จึงคาดได้ว่าผู้ประกอบการที่มีความรู้รอบ ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงย่อมทำให้เกิดความพอประมาณ เข้าใจหลักการต่าง ๆ อย่างมีเหตุมีผล และวางแผนการทำงานในอนาคตเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ โดยแบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ความรอบรู้ทางธุรกิจ เข้าใจความเป็นจริงทางธุรกิจ เป็นต้น

คุณธรรมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

คุณธรรม (virtue) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง สภาพคุณงามความดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 253) หรือพจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์ของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต 2551 : 14) หมายถึง ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อหนุน คุณธรรมเป็นกุศลธรรม เป็นธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และความสุข เป็นธรรมอันพึงเจริญ คือ ทำให้เกิดมีขึ้น หรือตามความหมายของวิกิพีเดีย (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2557) หมายถึง ลักษณะในทางที่ดี การปฏิบัติดี (Virtue is moral excellence; A virtue is a positive trait) ส่วนสถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) ได้รวบรวมหลักคิดด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากผู้รู้ในระดับนานาชาติ ได้แนวคิดที่สอดคล้องกันคือ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่บนเงื่อนไขคุณธรรม ดังนั้น สรุปรจากความหมายที่เน้นการศึกษาหลายท่านได้ไว้ คุณธรรมจึงหมายถึง คุณงามความดีที่สั่งสมในจิตใจมนุษย์โดยผ่านการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ต่าง ๆ หรือความดีงามที่อยู่ในจิตใจ หรือหลักธรรมที่รู้สึกถึงความรับผิดชอบชั่วดีที่ฝังในจิตใจ และพร้อมที่จะสร้างสรรค์แต่สิ่งที่เป็นคุณประโยชน์

ส่วนคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2550) ถือเป็นเงื่อนไขของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยคุณธรรม หมายถึง เครื่องอาศัยของการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปอย่างดีงาม ประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความประพฤติชอบ มีการพูดและการกระทำที่ตรงต่อหน้าที่ การงานต่อตนเอง และต่อผู้เกี่ยวข้อง มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวงและไม่เอาเปรียบ มีความอดทนหรือความเพียร คือความบากบั่น ความกล้าแข็ง มีความหนักแน่น ไม่ท้อถอย ทำให้การดำเนินงานรวดเร็วเรียบร้อยจนประสบผลสำเร็จ และความรอบคอบระมัดระวัง คือการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในทุกแง่มุม ก่อนที่จะดำเนินงานเพื่อมิให้เกิดความพล้อและพลาดพลั้ง มีพระบรมราชโองการ เรื่องคุณธรรม ความเพียร ดังนี้

“คุณธรรมของคน ประการแรกคือความซื่อสัตย์ ประการที่สองคือ การรู้จักขมใจฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ ความดีนั้น ประการที่สามคือการอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริต ประการที่สี่คือ การรู้จักถ่วงความชั่ว ความทุจริต

และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม คุณธรรมสี่ประการนี้ถ้าแต่ละคนพยายามปลูกฝังและบำรุงให้เจริญงอกงามจะช่วยให้ประเทศชาติบังเกิดความ สุข ความร่มเย็นและมีโอกาสที่จะปรับปรุงพัฒนาให้มั่นคงก้าวหน้าต่อไป” (พระบรมราชโองการ ในพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า 5 เมษายน 2535) หรือ

“ความเพียรที่ถูกต้องเป็นธรรมและพึงประสงค์นั้น คือความเพียรที่จะกำจัดความเสื่อมให้หมดไป และระวังป้องกันมิให้เกิดขึ้นใหม่ อย่างหนึ่งกับความเพียรที่จะสร้างสรรค์ความดีงามให้บังเกิดขึ้นและระวังรักษาไม่เสื่อมสิ้นไปอย่างหนึ่ง ความเพียรทั้งสองประการนี้เป็นอุปการะอย่างสำคัญต่อการปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน ถ้าทุกคนในชาติจะได้ตั้งตน ตั้งใจอยู่ในความเพียรดังกล่าว ประโยชน์และความสุขก็จะบังเกิดขึ้นพร้อมทั้งแก่ส่วนตัวและส่วนรวม (พระราชดำรัสพระราชทานในพิธีกาถุญจนาภิเษก ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539)

จะเห็นว่าเงื่อนไขไขความรู้อและคุณธรรมที่กล่าวมาเป็นฐานรากของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นตัวแปรสาเหตุหรือตัวแปรที่จะต้องพัฒนาเพื่อให้เกิดตัวแปรผลที่ตามมา มีการเน้นย้ำความสำคัญของการสร้างฐานราก เช่น “การจะพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญนั้นจะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น ถ้าพื้นฐานไม่ดีหรือคลอนแคลนบกพร่องแล้ว ที่จะเพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นไปอีกนั้นยากนักที่จะทำได้ จึงควรจะเข้าใจให้แจ่มชัดว่า นอกจากจะมุ่งสร้างความเจริญแล้วยังต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคง ไม่บกพร่องพร้อม ๆ กันได้” (พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 กรกฎาคม 2523)

ในด้านการศึกษาระบบการศึกษาระดับการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในหมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ต้องยึดแนวทางการจัดการศึกษา ในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาต้องเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสม และในมาตรา 24 (4) ได้กำหนดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดกระบวนการสอนผสมผสานความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝัง

คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

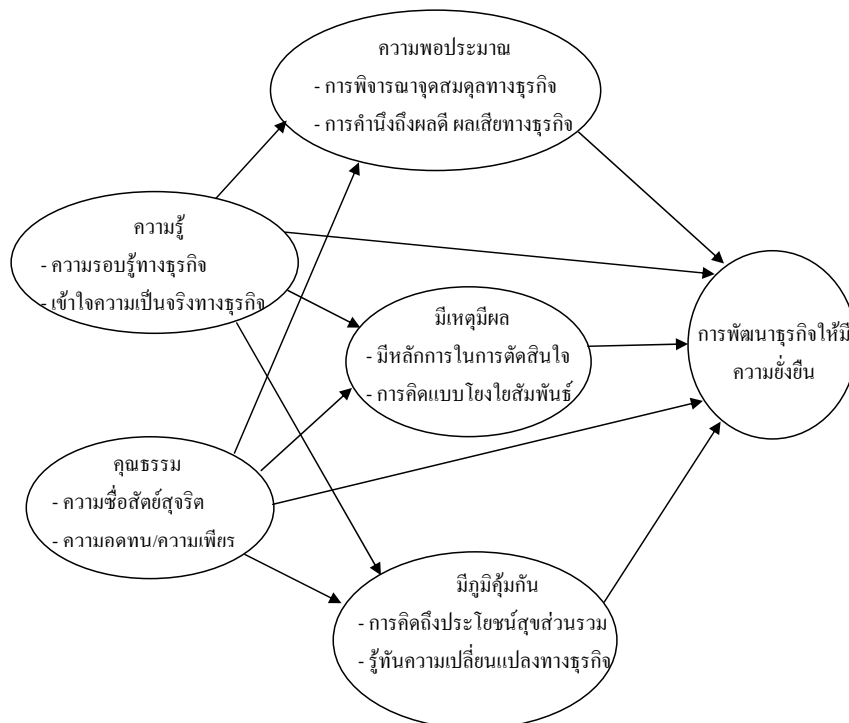
จากการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้องจะพบว่า คุณธรรมเป็นความใฝ่ดี ใฝ่ธรรมของมนุษย์ ซึ่งธรรมชาติของมนุษย์ย่อมแสวงหาความถูกต้อง เป็นธรรมหรือความสงบตั้งแต่วัยทารก คุณสมบัตินี้ทำให้บุคคลนิยมคนดี ชอบสังคมที่มีคุณธรรม จริยธรรม ต้องการที่จะพัฒนาให้เป็นคนดี นอกจากนี้คุณธรรมยังเชื่อมโยงใกล้ชิดกับศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เพราะการสั่งสอนทางธรรมย่อมนำไปสู่ชีวิตที่สุขสงบอย่างยั่งยืน ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้ทำให้คาดได้ว่าคุณธรรมของผู้ประกอบการ ย่อมนำไปสู่การทำงานอย่างมีเหตุมีผล การประมาณตน ประมาณการและการวางแผนเพื่อคุณภาพงาน และนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในที่สุด โดยแบบสอบถามผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตัวอย่างข้อคำถาม เช่น ยึดมั่นซื่อกินไม่หมด คดกินไม่นาน มีความตั้งใจในปณิธานอันแน่วแน่ในการทำ ความดี เป็นต้น

นอกจากนี้ ณาตา จันทรสม (2555 หน้า 24) ได้ประมวลธุรกิจกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในองค์กรธุรกิจ นำไปสู่ความยั่งยืนในองค์กรธุรกิจได้ เนื่องจากการ

ยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามเงื่อนไขความรู้และคุณธรรมเป็นหลักคิดในการตัดสินใจตามกิจกรรมทางธุรกิจ จะทำให้มีการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมอย่างรอบด้าน ทำให้การตัดสินใจไม่สุดโต่งจนเกินไป อยู่บนพื้นฐานของความระมัดระวัง ทำให้ธุรกิจเกิดความยั่งยืนได้ในที่สุด เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้าน

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ อาศัยรูปแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2550) ทั้ง 3 ท่วงคือ ความมีเหตุมีผล ความพอประมาณ และมีภูมิคุ้มกัน และอยู่ภายใต้ 2 เงื่อนไข คือ ความรู้ และคุณธรรม และอาศัยหลักคิดของคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือ World Commission on Environment and Development (1987) ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรดังนี้

ภาพ 1 โมเดลการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน SMEs

สมมติฐานการวิจัย

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดเป็นสมมติฐานว่า “โมเดลสมมติฐานการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์”

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือและคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนที่เป็นระบบตามหลักวิชาการ โดยมีมาตรฐานประเมินค่า 6 หน่วย ตรวจสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นแอลฟา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 1 ค่าความเชื่อมั่นแอลฟา

ตัวแปร	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านเศรษฐกิจ : ความสามารถในการทำกำไร	4	.63
ด้านสังคม : องค์กรแห่งความเอื้ออาทร	4	.83
สิ่งแวดล้อม : ความรับผิดชอบต่อสังคม	4	.75
ความรู้	3	.82
ความเข้าใจความเป็นจริงทางธุรกิจ	3	.73
ความซื่อสัตย์	3	.77
ความเพียร/ความอดทน	3	.60
การพิจารณาจุดสมดุลทางธุรกิจ	3	.56
การคำนึงผลดีผลเสียทางธุรกิจ	3	.58
อาศัยหลักเกณฑ์การตัดสินใจทางธุรกิจ	2	.53
การคิดแบบโยงโยสายสัมพันธ์	2	.55
การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	3	.62
การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ	3	.55

จากการวิเคราะห์เครื่องมือพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.53 – 0.83 และในภาพรวมทั้งฉบับได้ 0.77 ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาตรวจสอบความตรงของโมเดล ต่อไป

ประชากรในการศึกษา

ในการศึกษครั้งนี้ประชากรคือ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการพัฒนาธุรกิจอย่างยั่งยืนในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ จำนวน 18,372 ราย ซึ่งได้ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดลำปาง เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2557 โดยมีรายละเอียดจำนวนประชากร ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนประชากรในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่

จังหวัด	จำนวนคน
ลำปาง	2,612
ลำพูน	1,869
เชียงใหม่	13,891
รวม	18,372

กลุ่มตัวอย่างและขนาดตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ประกอบการที่เป็นนิติบุคคลคงอยู่ (ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ วันที่ 1 กรกฎาคม 2557) ในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่ โดยขนาดตัวอย่างมีความผิดพลาดในการประมาณไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ ตามสูตร Zikmund (2003, 427) ได้ขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{NZ^2 P(1 - P)}{Z^2 P(1 - P) + NE^2}$$

เมื่อ n	แทน	ขนาดตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนประชากร
Z	แทน	คะแนนมาตรฐานที่ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซ็นต์ (Z = 1.96)
P(1-P)	แทน	ค่าความแปรปรวน (มีค่าสูงสุดเมื่อกำหนดให้ P = 0.5)
E	แทน	ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลจากตัวอย่างที่ยอมรับได้ 5 เปอร์เซ็นต์ (E = 0.05)

$$\begin{aligned} \text{ขนาดตัวอย่างผู้ประกอบการ} &= \frac{18,372(1.96)^2(0.25)}{(1.96)^2(0.25) + 18,372(0.05)^2} \\ &= 376 \text{ ราย} \end{aligned}$$

จากขนาดตัวอย่าง 376 ราย นำมาหากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละจังหวัด ดังตาราง

ตาราง 3 จำนวนตัวอย่างในจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่

จังหวัด	จำนวนผู้ประกอบการ	ผู้ประกอบการตัวอย่าง
ลำปาง	2,612	54
ลำพูน	1,869	38
เชียงใหม่	13,891	284
รวม	18,372	376

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมทั้งสิ้นประมาณ 3 เดือน โดยขอความร่วมมือจากเครือข่ายบัณฑิตวิทยาลัยในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความช่วยเหลือทั้งแจกและเก็บแบบสอบถาม รวมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บเป็นรายบุคคล โดยยึดตามสถิติการจดทะเบียนของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ จังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้จำนวนร้อยละ
- การกำหนดโมเดลการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยวิเคราะห์จากการประมวลเอกสารและมีแนวคิดรองรับจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืน ของคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา หรือ World Commission on Environment and Development (1987)
- กำหนดข้อมูลจำเพาะของโมเดล (specification or the model) ว่ามีการประมาณค่าพารามิเตอร์ได้บ้าง โดยวาดเป็นไดอะแกรม ซึ่งค่าพารามิเตอร์ในโมเดลสมการ

โครงสร้างคือ เส้นลูกศรที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในไดอะแกรม

4. ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นทางสถิติ เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นก่อนวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง โดยสถิติที่ใช้ตรวจสอบคือ

4.1 ค่าความโค้ง ค่าความเบ้ ซึ่งเกณฑ์คือไม่เกิน +1.00

4.2 การตรวจสอบตามเกณฑ์การวิเคราะห์ถดถอยหุ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อิสระที่สูงหรือเกิด multicollinearity โดยหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ ซึ่งเกณฑ์ทั่วไปคือไม่ควรเกิน .80

5. ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างว่าโมเดลสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสถิติที่ใช้วัดความสอดคล้องคือ (Diamantopoulos & Siguaaw 2001; Hair, Anderson Tatham & Black, 1995)

5.1 ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ไม่ควรมีนัยสำคัญ

5.2 ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2/df) ไม่ควรเกิน 2

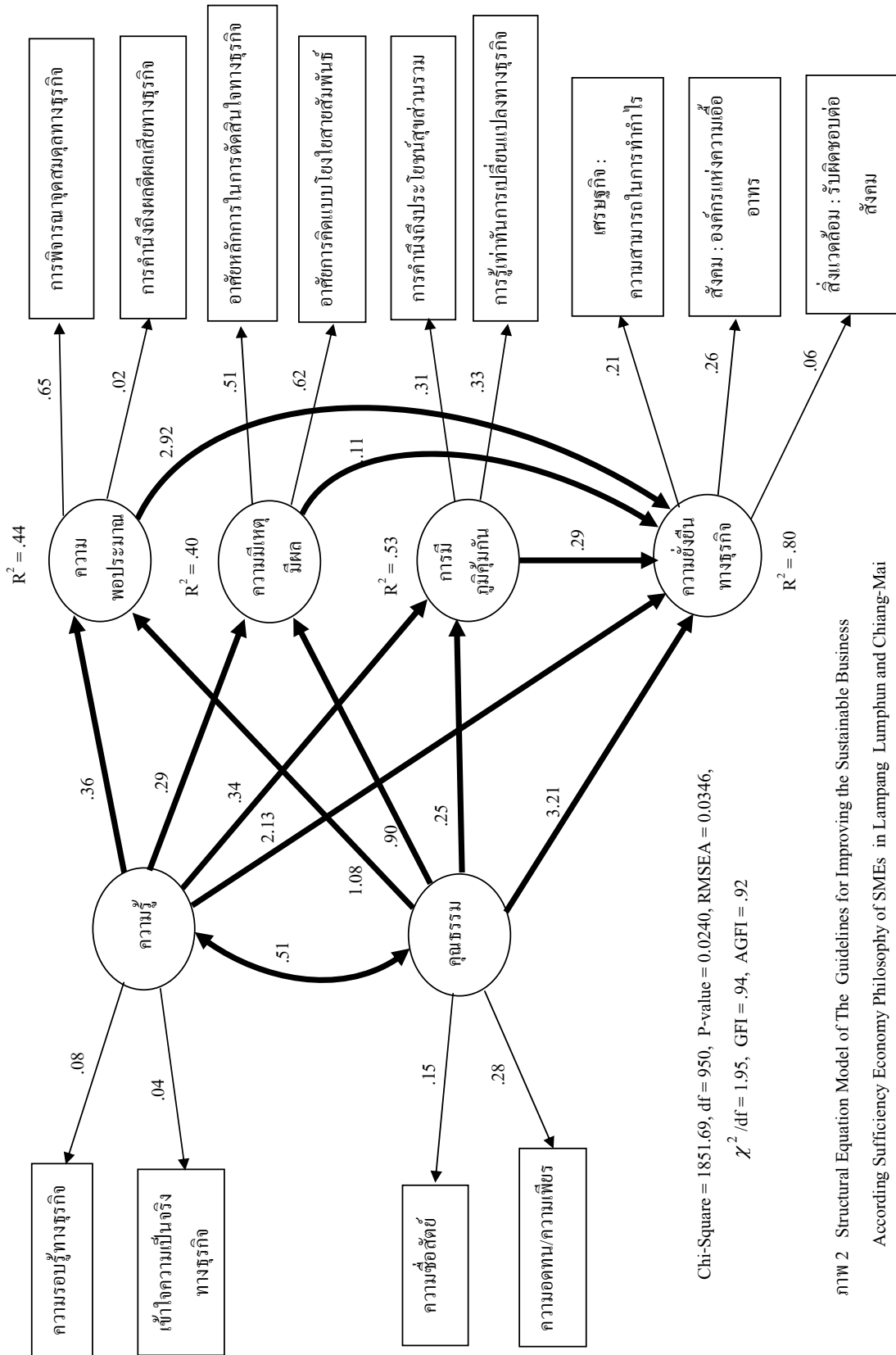
5.3 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (root mean square error of approximate ; RMSEA) และค่าดัชนีวิเคราะห์เศษเหลือ (root means square residual; RMR) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05

5.4 ค่าดัชนีวัดความกลมกลืน (goodness of fit : GFI) และดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (adjusted goodness of fit; AGFI) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.90 เป็นต้นไป

ผลการวิจัยข้อมูลที่สำคัญ

จากข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาคือระดับปริญญาตรี เงินลงทุนเริ่มแรกไม่เกิน 1 ล้านบาท ประสบการณ์ในการทำธุรกิจมากกว่า 10 ปีขึ้นไป อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นส่วนใหญ่ และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ของตัวแปรสังเกตได้ ทั้ง 13 ตัว พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกตัว โดยมีความเข้าใจความเป็นจริงทางธุรกิจ อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือ ความรอบรู้ ส่วนระดับค่าเฉลี่ยลำดับท้ายสุดคือ การคำนึงถึงประโยชน์สุขของส่วนรวม

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้าง ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการได้ผลการวิจัยดังภาพ 2

ภาพ 2 Structural Equation Model of The Guidelines for Improving the Sustainable Business According Sufficiency Economy Philosophy of SMEs in Lamphun Lumphun and Chiang-Mai

จากโมเดลสมการโครงสร้าง มีผลการวิจัยที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

ประการแรก การทดสอบความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างที่ปรับใหม่ของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โมเดลสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่า Chi-square = 1851.69; df = 950, P-value = 0.0240, RMSEA = 0.0346, χ^2/df = 1.95, GFI = 0.94; AGFI = 0.92 ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าความรู้และคุณธรรม ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายนอกส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนโดยตรง และยังส่งผลผ่านความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายใน และทุกค่าอยู่ในเกณฑ์การตรวจสอบความสอดคล้อง

ประการที่สอง เป็นการทดสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุว่าตัวแปรแฝงภายนอกมีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงภายในหรือไม่ พบว่าการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนซึ่งเป็นตัวแปรแฝงภายในขึ้นอยู่กับ คุณธรรม (ประกอบด้วย ความอดทนและความซื่อสัตย์) มากที่สุด รองลงมาคือความพอประมาณ (ประกอบด้วย การพิจารณาจุดสมดุลทางธุรกิจ และการคำนึงถึงผลดี ผลเสียทางธุรกิจ) และความรู้ (ประกอบด้วย ความรอบรู้ และความเข้าใจความเป็นจริงทางธุรกิจ) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (path coefficient) เท่ากับ 3.21, 2.92 และ 2.13 ตามลำดับ ขณะเดียวกัน ตัวแปรสาเหตุทุกตัวตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงล้วนมีอิทธิพลต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นความมีเหตุมีผล (ประกอบด้วย อาศัยหลักการในการตัดสินใจทางธุรกิจ และอาศัยการคิดแบบโยนใยสัมพันธ์) การมีภูมิคุ้มกัน (ประกอบด้วย การคำนึงถึงประโยชน์สุขส่วนรวม และการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางธุรกิจ) ซึ่งตัวแปรสาเหตุในโมเดลคือความรู้ คุณธรรม ความมีเหตุมีผล ความพอประมาณและการมีภูมิคุ้มกัน สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนได้ร้อยละ 80 รองลงมาคือความรู้ คุณธรรม อธิบายความแปรปรวนของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนได้ร้อยละ 51 ลำดับถัดมาคือ ร้อยละ 44 และ ร้อยละ 40 คือความพอประมาณและความมีเหตุมีผล

จากโมเดลสมการโครงสร้างนอกจากวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์แล้วยังแสดงถึงความแปรปรวนร่วม

(covariance) หรือความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายนอก (exogenous latent variables) พบว่าความรู้และคุณธรรมมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เท่ากับ .51

การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการอภิปรายผลจะเน้นการอภิปรายตามวัตถุประสงค์และเน้นการนำเสนอองค์ประกอบ (factor analysis) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์เส้นทาง (path analysis) ไปพร้อม ๆ กัน ดังนี้

การตรวจสอบความตรงของโมเดลสมการโครงสร้างของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า โมเดลสมมติฐานที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์วัดความสอดคล้อง ซึ่งเป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, 2550) และการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามกรอบแนวคิดของ World Commission on Environment and Development (1987)

ปัจจัยเชิงเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สาเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนคือ คุณธรรมและความรู้ ซึ่งมีอิทธิพลทางตรง และยังอิทธิพลทางอ้อมผ่านความพอประมาณ ความมีเหตุ มีผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งคุณธรรมมีอิทธิพลทางตรงสูงสุด สอดคล้องกับ Franz-Theo Gottwald ผู้อำนวยการมูลนิธิชไวเฟิร์ต เพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประเทศเยอรมนี ซึ่งรวบรวมจากสถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ (2557) ที่ระบุว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีรากฐานมาจากคุณธรรม หรือ Peter H. Calkins อาจารย์ด้านเศรษฐศาสตร์เกษตรและวิทยาการผู้บริโภคน มหาวิทยาลัยลาวาล ประเทศแคนาดา ระบุว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดำรงอยู่บนเงื่อนไขคุณธรรม (There is a moral dimension to economics which western economists have forgotten about) หรือ Vimala Veeragaghavan ผู้อำนวยการสถาบันอมิตี แห่งพุทธนิคมสุขภาพและศาสตร์ที่เกี่ยวข้องประเทศอินเดีย ระบุว่า การเข้าถึงเศรษฐกิจพอเพียงต้องเกิดจากภายใน (If people feel that they

have enough, people would think about giving something to others) ดังนั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะขับเคลื่อนได้จำเป็นต้องอาศัยลักษณะภายในหรือคุณลักษณะภายในคือด้านคุณธรรม คือความอดทนหรือความเพียรเป็นตัวขับเคลื่อนและต้องระเบิดมาจากแหล่งภายใน

ในด้านสาเหตุของความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับพรชนก ทองลาด (2553) ที่พบว่าความรู้ เป็นองค์ประกอบของการบริหารการเงินด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด สะท้อนว่าการจะประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องอาศัยพลังความรู้ช่วยขับเคลื่อน เพราะความรู้เป็นฐานของความเข้าใจในความมีคุณธรรม มีเหตุมีผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันของตนเอง ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นประเด็นสำคัญในการขับเคลื่อน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ทั้งสองเงื่อนไขคือความรู้และคุณธรรม ก็เป็นตัวแปรสาเหตุที่ส่งผลต่อสามห่วงคือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน และส่งผลให้เกิดการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนได้ สอดคล้องกับการศึกษาธุรกิจกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของ ณาตยา จันทร์สม (2555 , 24) ซึ่งเป็นไปตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทำธุรกิจ มีความยั่งยืน เช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้

จากการอภิปรายผลปัจจัยเชิงเหตุของการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและผลการศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

จากคุณธรรม ความรู้ ล้วนเป็นสาเหตุทางตรงต่อการพัฒนาธุรกิจให้มีความยั่งยืน ซึ่งทำนายได้ร้อยละ 80 และยังส่งผลทางอ้อมผ่านสามห่วงคือ ความพอประมาณ

ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งคุณธรรมจัดเป็นสาเหตุภายใน และความรู้อันเป็นสาเหตุภายนอกจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนทางธุรกิจ ในด้านคุณธรรมจะต้องให้ความสำคัญกับความเพียร ความอดทน และความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังเป็นปรกาด้านแรกสุด ขณะเดียวกันด้านความรู้ทางการพัฒนาให้มีความยั่งยืนก็เป็นตัวแปรที่สำคัญเช่นกัน เนื่องจากมีอิทธิพลซึ่งกันและกันกับคุณธรรม ดังนั้น การให้ความสำคัญกับความรู้จะต้องเป็นความรอบรู้ในเชิงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด มีสติหรือความระลึกรู้ซึ่งเป็นเครื่องกำกับพฤติกรรมทางธุรกิจ หรือวางแผนในทุกเรื่องทั้งระยะสั้น ระยะยาว และเน้นความรู้ชัดที่เกิดจากความฉลาดสามารถพิจารณาอย่างถูกต้อง แยกคายด้วยเหตุผล ทำให้เห็นและเข้าใจทุกอย่างได้อย่างกระจ่างชัด

โดยสรุปการจะพัฒนาธุรกิจให้ยั่งยืนจะต้องวางนโยบายทั้งด้านความรู้อย่างลึกซึ้ง และพัฒนาคุณธรรมเป็นเครื่องถ่วงถ่วง เมื่อพัฒนาทั้งสองเงื่อนไขนี้ย่อมเป็นรากฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุ มีผล และการมีภูมิคุ้มกันและนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคต

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยในอนาคตคือ ควรใช้รูปแบบหรือโมเดลปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปศึกษาในพฤติกรรมปฏิบัติหน้าที่ หรือความสำเร็จในการทำงานอย่างยั่งยืน และควรนำโมเดลปรัชญาดังกล่าวใช้กับนักการตลาด นักบัญชี นักสื่อสารมวลชน หรือบุคลากรในวิชาชีพอื่น เพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในองค์กรต่าง ๆ ได้ รวมถึงการปลูกฝังความเป็นบรรษัทภิบาลในภาคธุรกิจให้มีความยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2557). *สถิติการจดทะเบียน* : ค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2557. ค้นจาก <http://www.dbd.go.th/main.php?fi/>.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). *การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : กลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจพอเพียง.
- ณดา จันทรสม. (2555). *ธุรกิจกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. ค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2558. ค้นจาก <http://cse.nida.ac.th/main/images/SustainableBusiness.pdf>.
- ทรงสิริ วิชิรานนท์. (2554). ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. *วารสารวิชาการและวิจัย*. มทร. พระนคร.5(2) : 47.
- พระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร วันจันทร์ที่ 22 มิถุนายน 2524.
- พระบรมราชโองการในพิธีบวงสรวงสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้า 5 เมษายน 2535.
- พระบรมราชโองการในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10 กรกฎาคม 2523.
- พระราชดำรัสพระราชทานในพิธีกาถุญนาภิเษก ทรงครองราชย์ครบ 50 ปี พ.ศ. 2539.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ : บริษัทเอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- พรชนก ทองลาด. (2553). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลลัพธ์ของพฤติกรรมการบริหารการเงินตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการ ในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และเชียงใหม่*. รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2557). *คุณธรรม*. ค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2556. ค้นจาก <http://en.wikipedia.org/wiki/Virtue>.
- วีรพร วงษ์พานิช. (2555). ปัจจัยองค์การในการจัดการความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 4(1) : 237.
- สถาบันไทยพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2557). ค้นเมื่อ 22 สิงหาคม 2557. ค้นจาก <http://www.sufficiencyeconomy.com>.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2552). *สรุปผลการศึกษา SMEs ประเทศไทย: บทบาทเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม*. ค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2558. ค้นจาก <http://www.sme.go.th/SiteCollection-Document/White20Paper>.
- อมรวิรัช นาคทรพร. (2551). *ตัวชี้วัดเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด : มิติสังคม*. กรุงเทพฯ : สถาบันรามจิตติ.
- Diamantopoulos, A. & Siguaw, A.D. (2001). *Introduction LISREL : A guide for the uninitiated*. London. : Sage Publications.
- European Commission on CSR. (2002). *Corporate Social Responsibility : A business contribution to sustainable development*. Retrieved March 13, 2014, from <http://trade.ec.europa.eu/doc/lib/>.
- Hair, J.F., Anderson, R.E. Tatham, R.L. & Black, W.C. (1995). *Multivariate data analysis*. 5th ed. Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- World Commission on Environment and Development. (1987). *Our Common Future*. Oxford University

Press. ISBN 019282080X.

World Summit. (2005). *The 2005 World Summit : An Overview*. Issued by The united nations department of public information-July 2005. Retrieved May 9, 2014, from <http://www.un.org/ga/documents>.

Zikmund, G. (2003). *Business Research Methods*. 7th Edition. Ohio : Thomson South Western.